

KROKEKS KYRKOGRÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Krokeks församling
Norrköpings kommun
Linköpings stift
Östergötlands län
2006*

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

KROKEKS KYRKOÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Krokeks församling
Norrköpings kommun
Linköpings stift
Östergötlands län*

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Kulturminneslagen och begravningslagen	2
Kulturhistorisk bedömning	3
Inventeringens uppläggning och rapport	3
Översiktskarta	4
Krokeks kyrkogård	4
Kyrkogårdens omgivning	4
Krokeks kyrka	4
Kyrkogårdens historik	5
Översiktlig beskrivning av vegetation m.m. – karta	12
Beskrivning av kyrkogården	15
Beskrivning av enskilda kvarter	23
Kvarter 1/A	23
Kvarter 2/B	24
Kvarter 3/C	26
Kvarter 4/D	28
Kvarter 5/E	30
Kvarter 6/F	32
Kvarter 7/G	34
Källor	36
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse	37
Förklaring till exempellistan	37
Utvärderingskarta	38
Bilagor	
Exempellista	
Fotografier	

INLEDNING

Bakgrund

Ur kulturhistorisk synpunkt är kyrkogårdar och begravningsplatser bärare av en stor mängd information och de här platserna ger anledning till frågor av olika slag. Vad är typiskt för våra kyrkogårdar när det gäller vegetation, omgärdningar, gångar, gravvårdar m.m. och finns det några regionala skillnader? Vad har varit gängse bruk under olika tider och vad kan vi få för historisk information bara av att gå på en kyrkogård? Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering.

På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom den del av stiftet som ligger inom Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2002. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkogårdarnas och begravningsplatsernas kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att ge ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkogårdarna/begravningsplatserna och ett underlag för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrkogården/begravningsplatsen samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkogårdar/begravningsplatser i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att ge ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen.) Begravningslagen (SFS 1990:1144)

säger att en gravvård ägs av den som betalar gravrättsavgiften. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare

säger lagen: ”Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, om en familj, om stilt historia och om begravningsstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån olika grunder bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande, t ex material och konstnärlig utformning eller ett lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistorisk värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Kalmar, Östergötland och Jönköping samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och i övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav ett antal bilder presenteras i rapporten. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbete har utförts av antikvarie Olle Hörfors och rapport av Jeannette Kreutz, Östergötlands läns museum 2006. Rapporten finns tillgänglig på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Utsnitt ur den ekonomiska kartans blad, nr 096 16, Strömsfors. Utgiven 1980. Kyrkogården ligger längst ut i det övre, vänstra hörnet.

KROKEKS KYRKOÅRD

Krokeks kyrkogård är en tätortskyrkogård som ligger i tätorten Kolmården vid Kolmårdens sydkust, ca 1 km norr om strandkanten. Kyrkogården är utbyggd i etapper och ligger i sin helhet sydöst om kyrkan. Denna kyrka stod klar 1896 sedan den äldre kyrkan från 1747, som låg på annan plats, brunnit ned 1889. Kyrkan med kyrkogård ligger ungefär orienterad i nordväst till sydöstlig riktning.

Kyrkogårdens omgivning

Kyrkan är belägen på en höjd i samhället Krokek. Norr om kyrkan finns den gamla kyrkskolan som uppfördes 1920 i 1½ våning. Fasaderna är vitputsade och har ett brutet valmat tak som är täckt med tvåkupigt tegel. Ytterligare ca 500 m norr om kyrkan ligger den fd prästgården som är uppförd kring sekelskiftet 1900 i 1½ våning. Söder om kyrkan ligger ålderdomshemmet vars äldsta del är uppförd 1929 i 2 våningar med ljusputsade fasader under tegeltäckt sadeltak.

Krokeks kyrka

Krokek är en medeltida socken som omnämns 1440 i samband med ett franciskanerkloster som var beläget vid norra länsgränsen. Klostret indrogs vid reduktionen och ett kapell av trä fick 1545 ersätta klosterkyrkan, som 1594 i sin tur blev ersatt av en åttkantig timmerkyrka, bekostad av drottning Gunilla. År 1747 byggdes det en stenkyrka kallad Kung Fredriks kyrka på samma plats, men den förstördes i en brand 1889. En ny kyrkplats utsågs sex kilometer söderut och 1896 stod kyrkan färdig. Arkitekt var Fritz Eckert och byggmästare F A Pålman från Linköping. Den är utförd i nygotisk stil med rektangulärt långhus med smalare, femsidigt korparti i öster, sakristia i norr och torn med spetsiga gavlar och spetsig spira i väster. Fasaderna av rött tegel indelas av strävpelare, och har en rik ornamentik i gult tegel. De spetsbågiga fönstren är trekopplade, huvudingången är via tornet i väster, och taket är ett plåtklätt sadeltak. Interiören genomgick en genomgripande restaurering 1957 av stadsarkitekten Kurt von Schmalensee, Norrköping, som ersatte nygotiken med ett modernistiskt formspråk.

En fullständig beskrivning och historik av kyrkan redovisas i separat rapport från utförd kyrkoinventering.

Kyrkogårdens historik

Utsnitt ur den häradsekonomska kartan från 1868-77, Krokek. Kyrkan på kartan är numera en ruin sedan den brunnit ned 1889.

Den gamla kyrkan med kyrkogård ligger sex kilometer norr om nuvarande kyrkomiljö.

Under lång tid efter kyrkans brand 1889 stod ännu murarna kvar, som fotot nedan från 1923 visar. Men decennier av frostspänning, väder och vind, naturens intåg och därtill ren skadegörelse ledde till att kyrkmurarna alltmer förvandlades till en ruin med överhängande rasrisk. Därför började frågan om restaurering som väckts årtionden innan, bli alltmer aktuell på 1950-talet. 1958 noterades att murarna hade störtat in till ungefär fönsterhöjd och att vegetationen var kraftig. Även inne i kyrkorummet fanns höga träd. Under 1960-talet restaurerades gravvårdar, träd och sly röjdes runt ruinen.

Krokeks kyrkoruin 1923. De två högresta gravvårdarna till höger i bild finns för övrigt ännu kvar. Urnan saknas dock på den runda marmorpelaren. I terrängen syns att det tidigare var vanligt med gravkullar, dvs. upphöjda, gräsbesådda jordhögar över graven.

1972 revs ruinens murar ned till 0,5 meters höjd. Massor från rivningen och äldre rasmassor lastades upp och forslades bort. De kvarvarande murarna reparerades genom inmurning och fogning. Murens översida försågs med cementbruksavjämning som lades mot murens yttersidor. Inne i kyrkorummet jämnades marken till och ett lager av 1 dm matjord lades ut och såddes med gräs. Det var i och med ett AMS-projekt som arbetena med ruinerna genomfördes. 1973 var arbetena med ödekyrkan klara. Stenar som rasat tillvaratogs och användes som material vid en mur på den nya kyrkogården. I samband med arbetena vid ruinerna sattes även en informationsskylt upp om kyrkans historia i trakten.

Ruinen sedd från insidan 1923.

Ruinen som den såg ut 1990. Årtalet vid den västra ingången är samma siffror som tidigare satt på fasaden.

Kyrkogårdsmur med grind till den gamla kyrkogården.

På den gamla kyrkogården finns ett flertal kulturhistoriskt värdefulla och lokalhistoriskt intressanta gravvårdar. Dessa har inventerats vid ett par tillfällen. När det ännu inte var så många decennier sedan kyrkan brunnit ned ansågs övervägande delen av gravvårdarna inte ha så höga kulturhistoriska värden. I dag har däremot gravvårdar från slutet av 1800-talet och ännu äldre ett mycket högt värde.

Exempelvis finns det en gravvård i kolmårdsmarmor som i storlek och utformning skiljer sig från de andra vårdarna. Det är en vård med spetsig båge upptill, med ett polskt namn och med text på franska. Den uppfördes 1859 över Laura Rózycka som föddes 1823 och dog 1859. Texten i översättning lyder: *"Maka och älskad mor, På denna fjärran strand alltför tidigt för vår kärlek bortför dig döden, Men vår smärta*

lindrar den fulla tron att vi skola återse dig där varest man icke dör". Hon var maka till ägaren av Marmorbruket och kom ursprungligen från Paris. Hennes make, Arthur Rozycki föddes i Polen men flydde till Paris där de möttes. Paret kom senare till Krokek där de ägde Marmorbruket under sju år fram till 1865 då det slutade i konkurs. Maken gifte sidan om sig och flyttade som gammal tillbaka till Polen.

Vård över Laura Rózycka, bortgången 1859.

En annan lokalhistoriskt värdefull vård är den vård över Klockaren i Hultsten. Minnestexten lyder: *"Här wid den sten, hvilat sina ben, Klåkaren Hultsten, Han gaf sin själ i Jesu hand år 1798 och Jonas var hans räta namn, 89 år gamal"*.

Klockaren Hultstens gravvård. Teckningarna till höger visar texten på östra respektive västra sidan. Dessa är avritade av Sune Ljungstedt, expert på äldre stenhuggeri däribland gravvårdar.

En ovanligt utformad vård i marmor, som liknar siluetten av ett träd, är rest över en älskad dotter. Minnestexten lyder: *"Stenhvgarens And. Fagerbergs minnesord öfwer sin kära datters död d 27 augusti 1754. Sof söt mit barn min Anastina som Christvs ualdt bland änglar sina"*.

Gravvård till minne av Anna Stina Fagerberg, bosatt i Marmorbruket, död 1754.

Gravvård från 1733, fortfarande i gott skick. Tecknad till höger av Sune Ljungstedt.

Denna kolonn från 1844 hade enligt äldre foton en urna upptill. Troligtvis blev den förstörd 1950 när vandaler vräkte omkull gravvårdar och förstörde inne på kyrkogården. En tidningsartikel nämner att marmorpelare välts omkull och spruckits. Vården är rest över Christina Levin, 45 år, maka till Gustav Levin, bruksägare i Marmorbruket. Året efter hennes död dog även deras dotter Cecilia Christina, blott 6 år gammal.

Längst bak i rapporten finns en bilaga med en karta över ödekyrkogården, upprättad 1967.

När Krokeks nya kyrkogård anlades i slutet av 1800-talet/början av 1900-talet rådde ett ideal med strikt symetriska kvarter med grusade gångar och inramningar av låga häckar och/eller stenramar runt gravvårdarna. I en tidningsartikel från 1946 med anledning av kyrkans 50-årsjubileum, visar foton att gravarna på den södra sidan om kyrkan inramades av låga häckar.

På 1930-talet utvidgades kyrkogården åt öster.

Vid mitten av 1900-talet kom andra ideal att råda. Stenramar, häckar och grusläggning togs bort till större delen. Tidigare fanns små gravkullar, vilket också togs bort. En urlund anlades söder om kyrkan.

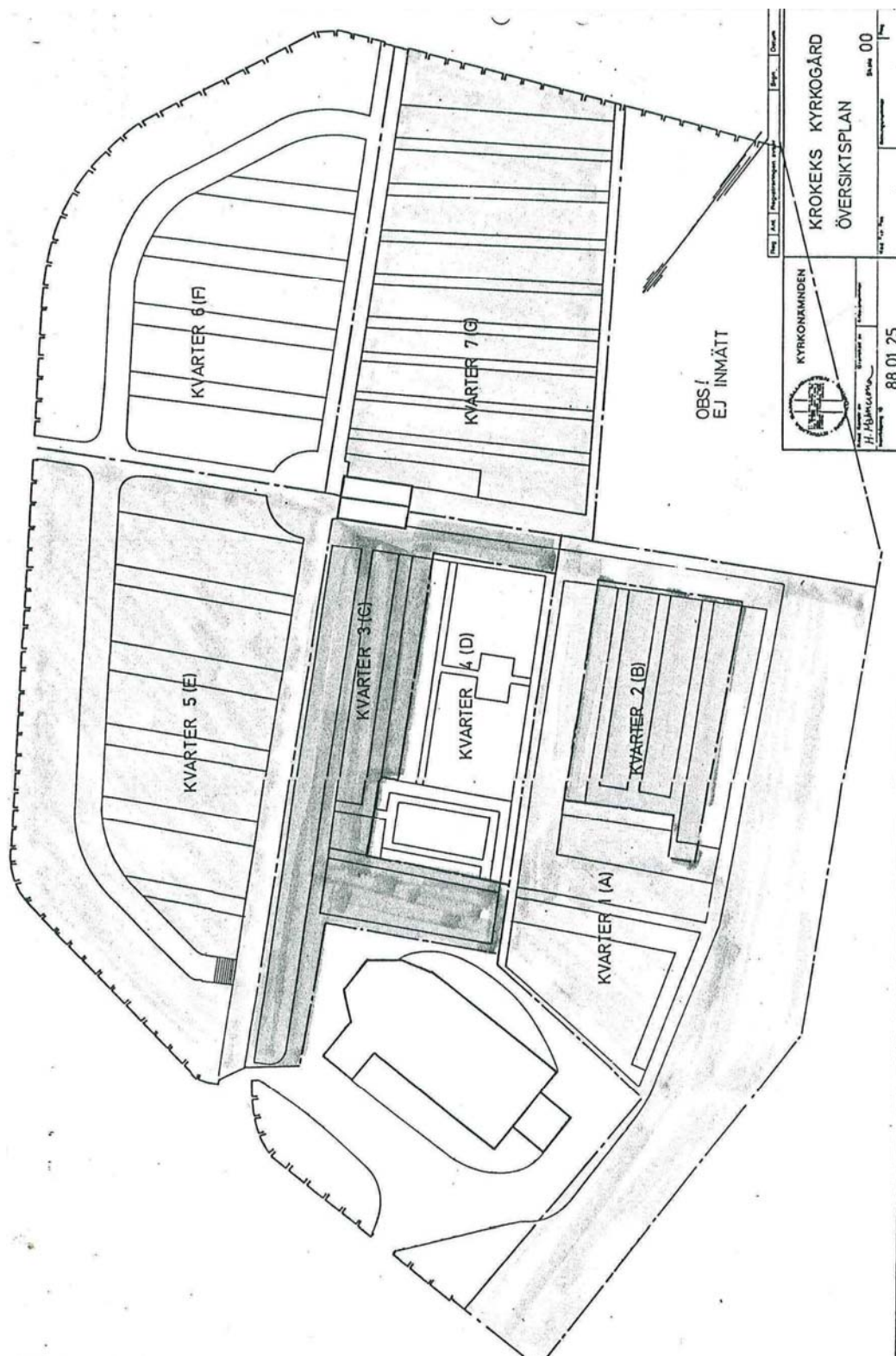
1950 ställdes prydnader av marmor invid kyrkans södra sida. Dessa hade tillverkats 40 år tidigare till en konstindustriutställning i Stockholm. När utställningen var nedplockad kom prydnaderna tillbaka till trakten och magasinerades. Idén uppkom sedan att placera dem någonstans då det trots traktens 300-åriga marmorbrukshistoria inte fanns så särskilt många exempel på marmorkonst i området.

1951 iordningställdes mittpartiet på kyrkogården som fick en korsformad anläggning av marmor som omgärdas av rosplanteringar och låga cotoniasterhäckar. Närmast kyrkan lades ett litet område med urngravar som omgärdas av smala gångar av marmorplattor och låga ligusterhäckar. Tidigare hade det inte funnits några urngravar på kyrkogården.

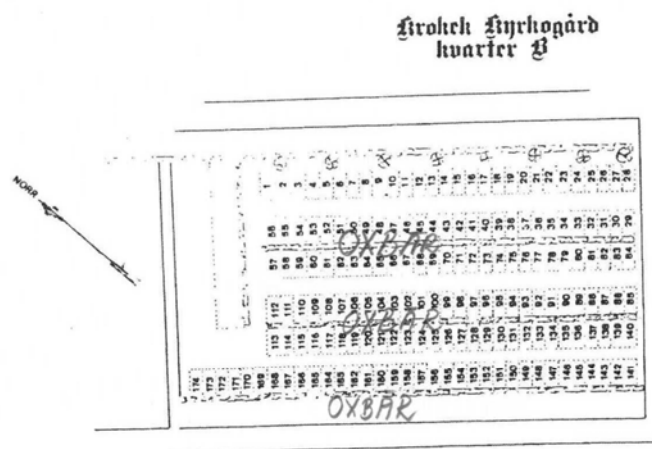
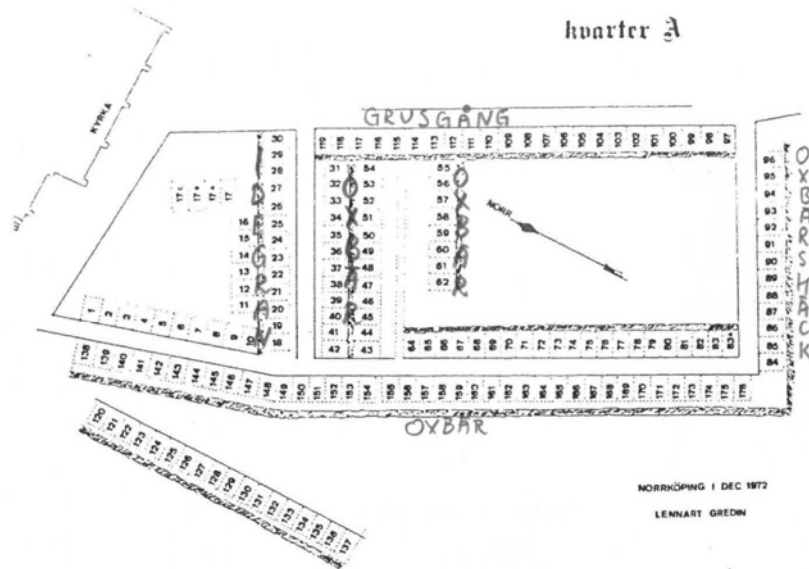
1952 fortsatte arbetena med den västra delen av kyrkogården som före restaureringen hade vanvårdade gravkullar och risiga häckar. Äldre gravvårdar och enkla träkors, minnande om fattiga tider i Krokek, som en tidningsartikel benämnde det, läts stå kvar. Däremot jämnades gravkullarna ut och häckarna sågs över och togs bort. Gångbanor av marmorplattor lades ut genom området. Arbetet med skötseln förenklades genom dessa åtgärder. Istället för att slå gravkullarna med lie kunde nu gräsklippare användas. Det blev också förbjudet att omgärda gravarna med häckar.

1965 skedde en förändring av Krokeks kyrkogård. Gruset vid gravarna togs bort och ersattes med gräsmattor. Vissa häckar togs bort och de enda häckarna som skulle vara kvar var s.k. rygghäckar.

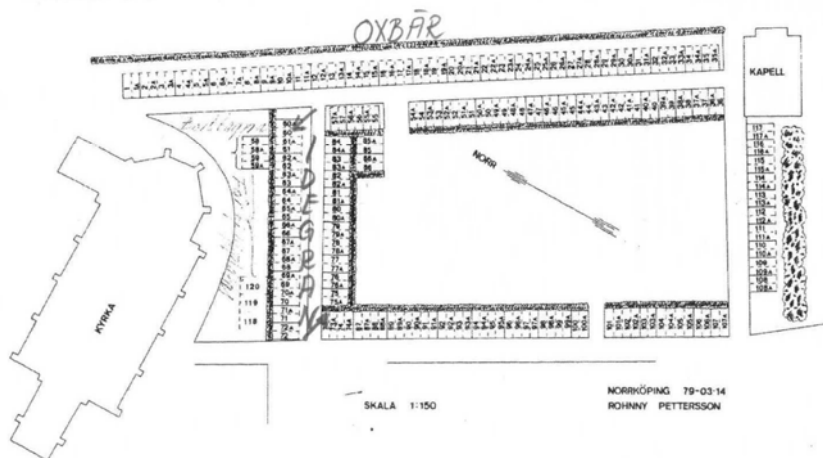
1984 gavs tillstånd till att schakta för tillbyggnad av Krokeks kyrka för VA-ledning på kyrkogården. Inga fasta fornlämningar fanns i området.

Kvartersindelningen på Krokeks kyrkogård. Gravkapellet ligger i mitten av kyrkogården, längs gången som går in från nordöstra sidan.

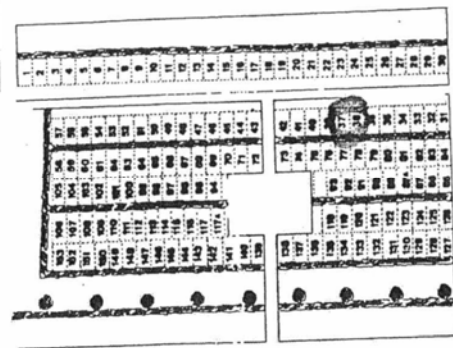
KROKEK KYRKOGRD
KVARTER C:3

Kartorna visar vegetation i kvarter 1, 2 och 3.

Frokeh Byrkogård

kvarter D 4

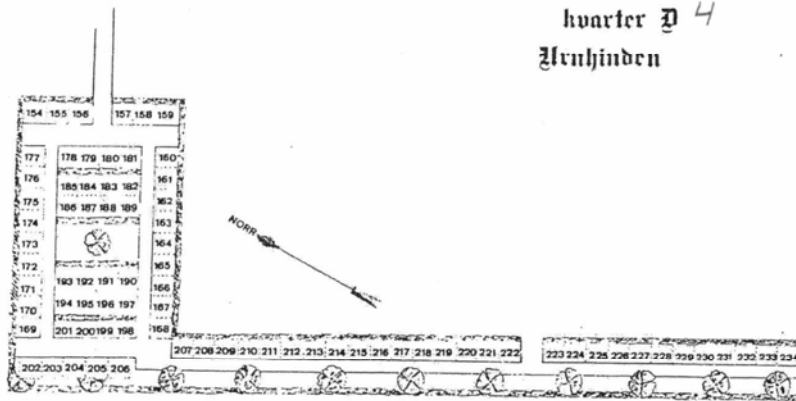

OXBÄRSHÄCKAR

Frokeh Byrkogård

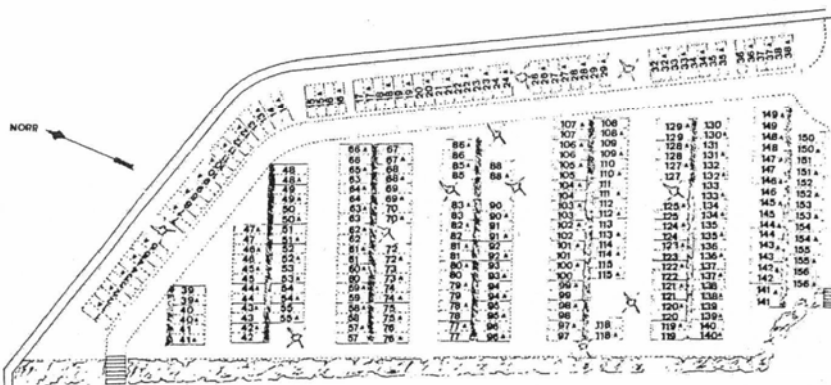
kvarter D 4

Ärnhinden

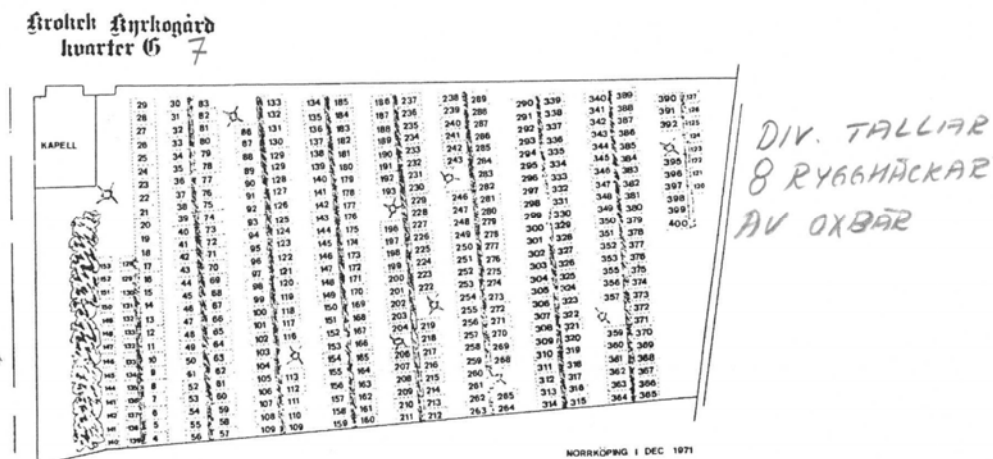
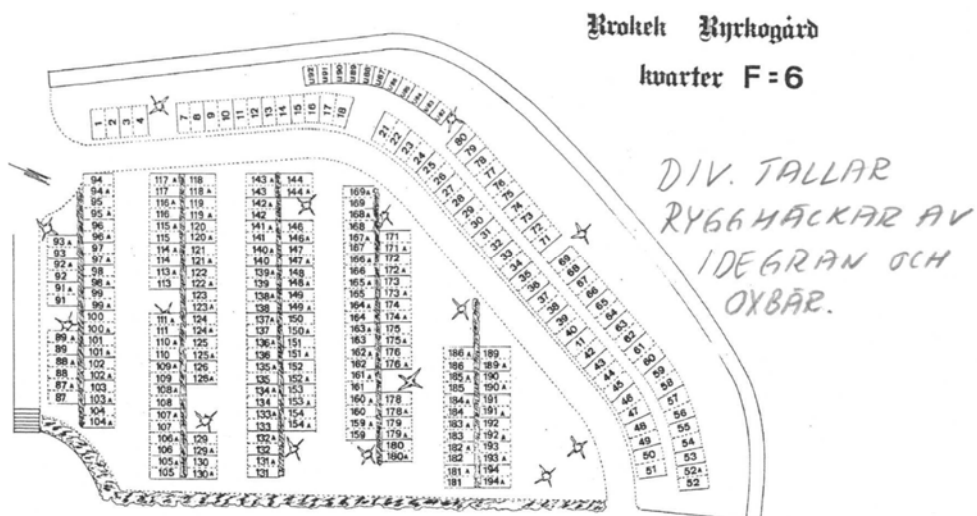
Frokeh Byrkogård.

kvarter E 5

6 OXBÄRSHÄCKAR
EN IDEGRANSHÄCK
DIV. TALLSKOG

Kartorna visar vegetation i kvarter 4 och 5.

Kartorna visar vegetation i kvarter 6 och 7.

BESKRIVNING AV KYRKOGRÅDEN

Kyrkogården består av sju kvarter numrerade 1-7 eller enligt den äldre numreringen, A-G.

Allmän karaktär

Den ursprungliga anläggningen är en rektangulär kyrkogård med fyra kvarter direkt söder om kyrkan. Kvarter 1 och 3, på västra respektive östra sidan, var avsedda för köpegravar, medan kvarter 2 och 4 som låg inuti kvarter 1 och 3 utgjordes av allmänna vårdar, s.k. linjevårdar. Det finns endast ett fåtal ursprungliga vårdar kvar. Istället har de ersatts av moderna, sentida vårdar.

Kvarter 5-7 är anlagda i en bågformad utvidgad del söder, sydöst och öster om den ursprungliga kyrkogården. Kvarteren präglas av den höga glesa tallskog som fortfarande står kvar samt av raka system av rygghäckar. Väster om kvarter 7 finns kvarter som ännu inte tagits i anspråk. Det består än så länge av en öppen gräsmatta. Längst i söder finns en minneslund med buskar, en bänk och en liten damm.

Runt tre sidor av kyrkogården löper en enhetlig mur i två nivåer av skarpkantad sten. Det finns fyra grindar som leder in till kyrkogården. Längs den västra sidan löper diverse olika sorters häckar.

Krokeks kyrka sedd från sydöst. I den utvidgade delen finns hög tallskog.

Krokeks kyrka, norra sidan med dess mur.

Omgärdning

I väster omges kyrkogården av en häck av varierande slag. Från norr till söder räknat finns först en gles häck av hagtorn, ca 0,4 m hög. Därefter finns häckar av alm, syren och snöbär, alla dessa lika höga, ca 0,4 m. Dessa häckar finns endast på kortare sträckor förutom snöbärshäcken som täcker en större del. Vid den sista sträckan av kvarter 1 tar en häck av ek vid och fortsätter hela vägen ned förbi det ännu inte använda kvarteret och fram till södra sidan. Längs de övriga sidorna sträcker sig en mur, ca 1 m hög, av skarpkantad sten som är 0,5 x 1 m stor. Muren svänger lätt i nordöst och sydöst. En kortare sträcka i sydväst är byggd av huggen 0,2-0,6 m stor sten och avviker i karaktären.

Kyrkogårdsmuren runt den utvidgade delen.

Ingångar

Huvudgrinden finns i norr där en pargrind i järnsmide sitter mellan fyrsidiga granitstolpar. Stolparna kröns av stenklot. Grinden är grönmålad och ornerad med spjälor, kors och kryss i tre nivåer.

Huvudingången på den norra sidan.

Till den utvidgade delen finns tre ingångar med likadana grindar. Direkt öster om den ursprungliga kyrkogården går en bred grusgång från en grind i norr till grind i söder. I båda ändarna finns pargrindar i järnsmide. Dessa är ornerade med kors i två nivåer mellan enkla fyrsidiga granitstolpar. En likadan grind finns mellan kv. 5 och 6, mitt framför gravkapellets port.

Grind till den utvidgade delen, norra sidan. Gravkapellet skymtar till höger in i bild.

Vegetation

Förutom omgärdningen finns system av rygghäckar i alla kvarteren. Dessa följer olika riktningar beroende på var de står.

I utkanten av den gamla kyrkogården står en ursprunglig trädkrans kvar. Den saknas i väster och består i norr endast av en hög lönn. I öster står dock fyra höga lönnar och längs den södra sidan finns två lönnar. Den ursprungliga kyrkogårdens omgärdning bevaras också genom en 1 m hög idegranshäck i öster och en lika hög häck av oxbär i söder. På den nyare delen finns en häck av låga tallar öster om huvudgrusgången, vilken dels döljer höjdskillnaden mellan kvarter 5 och 6 och den ursprungliga kyrkogården. Hela den nya delen täcks av den gles spridning av höga tallar. I den outnyttjade delen är tallarna dock av betydligt yngre datum. Vid minneslunden och väster om denna står tre höga hängbjörkar.

Vegetation med tallskog på den utvidgade delen.

Gångsystem

På den ursprungliga kyrkogården finns tre grusgångar kring kyrkan och runt kvarteren 1-2 och 3-4. Dessa består av grus med undantag av den östligaste gången som består av trädgårdsplattor. På den nyare delen har en bred huvudgång anlagts direkt öster om den ursprungliga kyrkogården. Denna leder mellan den norra och södra grinden. En gång löper i en båge utmed ytterkanten av kvarter 5 och 6, lämnande 1-2 gravrader utanför. Ned till minneslunden leder från den södra grinden en gång av trädgårdsplattor. Denna övergår sedan till en smal grusgång som skiljer kvarter 7 från den outnyttjade delen. Inne i kvarteren har samtliga grusgångar såtts igen.

Det finns höjdskillnader på kyrkogården. Trappen leder upp till kvarter 5.

Gravvårdstyper

Kvarter 1 och 3 är de kvarter som tidigare varit avsedda för köpegravar och därmed mer påkostade gravanläggningar. Detta syns fortfarande även om det även finns en stor del nyare, moderna vårdar i dessa kvarter. I övriga kvarter är gravarna huvudsakligen av en modern sort.

I kvarter 1 finns flera äldre sorters gravvårdar. Bland annat finns en obelisk, en s.k. bautasten och en kalkstensvård som dessvärre har fått sitt kors avslaget. Denna vård från 1896 är för övrigt den äldsta på kyrkogården. Kvarteret innehåller en del höga smala vårdar i olika typer av graniter, gravvårdar typiska för tiden kring sekelskiftet 1800/1900.

Denna lilla gravvård från 1896 är den äldsta på kyrkogården. Den högra är en mer påkostad gravvård som benämns obelisk.

I kvarter 2 finns däremot i stort sett endast moderna vårdar från sent 1900-tal/2000-tal. Dessa vårdar har ett enhetligt utseende med större bredd än höjd. Det finns även spår av linjevårdar i och med att området tidigare varit avsett för allmänna gravar. Linjevårdar är inte längre lika vanliga på länets kyrkogårdar som det en gång var. Systemet med linjegravar växte fram vid slutet av 1700-talet. Det innebär att begravingarna skedde på linje varefter dödsfallen inträffade. På så vis kunde äkta makar och andra familjemedlemmar komma att begravas långt ifrån varandra. Från början innebär systemet troligen inte någon direkt "statuskillnad" men under 1800-talet kom det att bli en gravform för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats. 1964 upphörde systemet varefter flertalet linjevårdar togs bort på kyrkogårdarna i länet.

Kvarter 3 är liksom det första kvarteret ursprungligen avsett för köpta gravplatser. Detta leder till större och mer påkostade gravanläggningar. I den norra delen av kvarteret finns en del gravar över marmorbrukets, tegelbrukets och Kolmårdssjukhusets ledande personer, vårdar med högt lokalthistoriskt intresse. En del av dessa mer påkostade vårdar är tillverkade av Kolmårdsmarmor.

Kors från 1935. Till höger en vård med anknytning till Marmorbruket. Rest över lärarinnan Karin Engström i Krokek.

I kvarter 4 finns dels några linjegravar kvar men till största delen består kvarteret av moderna vårdar. De äldsta gravarna ligger i delen med urngravar där det finns några från sent 1940-tal.

Kvarter 5 innehåller främst vårdar från 50- och 60-talen medan kvarter 7 upptas av vårdar från 70-talet och senare.

Minneslund

Minneslunden är anlagd längst söderut i kvarter 7. I skuggan av två höga hängbjörkar finns en halvcirkel med olika häckväxter och framför denna en liten rund plattsättning med plats för en bänk. Runt om bänken finns tre naturstenar med borrarade hål för isättning av blomvaser. Bredvid dessa står två metallskåp för gravljus. Framför bänken finns också en liten damm byggd av små stenar.

Minneslunden med en liten anlagd damm, stenar med vaser för blommor, bänk och ljusskåp.

Byggnader

Gravkapellet ligger i det sydöstra hörnet av den ursprungliga kyrkogården. Till skillnad från kyrkans nygotik är den uppförd i nyklassicism. Kapellet är rektangulärt med ingång på den östra gaveln. Fasaderna är rödbruna, slätputsade med vitputsade hörnkedjor, fönsteromfattningar och vita runda speglar överst på gavlarna. Det täcks av ett svartmålat plåtklätt sadeltak. Porten är en raksluten dubbeldörr av trä med brunbetsad kassettindelning. Interiören består av ett flackt tunnvalvt, ljusputsat tak. Golvet är av kolmårdsmarmor och i söder finns ett fanerat altare.

Gravkapellet.

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Krokeks kyrka med dess murar, grindar, kapell, vegetation och gravvårdar, har ett mycket högt kulturhistoriskt värde.

Grindarna har ett mycket högt värde genom sin funktion och genom sitt hantverksmässiga utförande. Murarna har på samma sätt ett högt värde.

Kyrkogården är lite drygt 100 år gammal och anlades efter att den gamla kyrkan brunnit ned 1889. Anläggningen har höga värden vad beträffar dess karaktär med en blandning av olika tidstypiska stilideal. Vid sekelskiftet när kyrkogården anlades rådde ett strikt ideal efter symetriska mönster och grusgångar. Gravvårdarna omgärdades av låga häckar och stenramar. Typiskt för Krokeks kyrkogård, vilket fortfarande syns vid ödekyrkogården, är traditionen att anlägga gravkullar över graven. Detta togs bort vid mitten av 1900-talet när andra ideal styrde. Vid den tiden togs även stenramar och häckomgärdningar bort, för att underlätta skötseln av gravarna, helt enligt den tidens bestämmelser. De nya kvarteren som anlades från 1930-talet och framåt fick en karaktär av skogskyrkogård när tallskog planterades.

Det är kulturhistoriskt värdefullt att dessa olika skeenden i kyrkogårdens historia är läsbara. Vidare har gravkapellet höga kulturhistoriska värden, dels genom sitt arkitektoniska värde men också genom sin funktion.

Trädkransen runt kyrkogården samt den glesa tallskog som finns inne på kyrkogården har höga kulturhistoriska värden. Höga träd på kyrkogårdar minner om ett äldre parkideal som råder på stadskyrkogårdarna sedan slutet av 1700-talet. Sedan mitten av 1800-talet är det även vanligt på landsortskyrkogårdarna. Vidare är rygghäckarna betydelsefulla då de ger en strikt karaktär.

Enskilda gravvårdar har ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Det gäller ålderdomliga gravvårdar, gravvårdar med person- eller lokalhistoriskt värde och gravvårdar av en speciell sort eller hantverksmässigt utförande. Kvarter 1 och 3 är de kvarter som innehåller äldre, mer påkostade gravvårdar. Dessa kvarter viktes av för köpta gravar medan de andra två ursprungliga kvarteren, 2 och 4 var avsedda för allmänna gravar. I kvarter 1 finns den äldsta gravvården från 1896. Det är en kalkstensvård som restes över ett tvåårigt barn. I kvarter 1 finns också en obelisk och en s.k. bautasten. I kvarter 3 finns ett par vårdar med ett mycket högt lokalhistoriskt värde. Det är vårdar till minne av inflytelserika personer i marmorbruket, tegelbruket och ledande personer i Kolmårdsjukhuset. En del av dessa vårdar är tillverkade av kolmårdsarmor vilket ger ett extra högt värde då de är tillverkade i trakten.

I de kvarter som tidigare var avsedda för allmänna gravar finns spår av linjevårdar. Systemet med linjegravar växte fram vid slutet av 1700-talet. Det innebar att begravningsarna skedde på linje varefter dödsfallen inträffade. På så vis kunde äkta makar och andra familjemedlemmar komma att begravas långt ifrån varandra. Från början innebar systemet troligen inte någon direkt "statuskillnad" men under 1800-talet kom det att bli en gravform för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats. 1964 upphörde systemet varefter flertalet linjevårdar togs bort. De bevarade linjevårdarna har ett mycket högt kulturhistoriskt värde då de minner om ett äldre, nu

inte längre aktuellt begravningskick. Det är av vikt att kunna följa ordningen på gravläggningarna.

Titlar på gravvårdar berättar om vilka yrken som funnits på orten, hur näringsliv och social struktur har sett ut. På Krokeks kyrkogård finns ett flertal intressanta titlar. Det finns bland annat titlar som hör de övre samhällsklasserna till som exempelvis överstinnan, överläkaren, riksdagsman, disponent, kontraktsprosten, godsägare, häradsdomaren. Vidare finns det yrken som hör till skogen skogsvaktare/n, skogsförvaltare, vilket är naturligt för en skogsbygd som Krokek. Bryggeföreståndare, droskägare, bruksförvaltare, kalkylator, regionskapellmästare är andra exempel. Det finns inga bevarade stenramar eller häckomgårdningar runt gravarna. Dessa togs bort vid mitten av 1900-talet då de förbjöds för att skötseln av gravarna skulle underlättas. Enligt äldre foton fanns det ett större område med häckomgårdade gravar på den södra sidan av kyrkan. Grusläggning på gravvårdarna togs enligt uppgift bort på 60-talet. Det finns idag ingen grav med grustäckning kvar.

BESKRIVNING AV ENSKILDA KVARTER

Kvarter 1/A

Kvarteret utgör den ursprungliga kyrkogårdens västra köpegravskvarter.

Allmän karaktär

Kvarter 1 var tidigare avsett för större köpegravar men har numera blandats upp med nyare, moderna vårdar. Relativt få av de ursprungliga vårdarna finns kvar vilket gör att kvarteret får en mycket blandad karaktär vad gäller gravvårdarna.

Omgärdning

Kvarteret omges av kyrkogårdens omgärdning i norr och väster. I öster finns en grusgång i gränsen mot kvarter 3. I söder finns en oxbärshäck som gräns mot den ännu inte ianspråktaga delen av kyrkogården.

Ingångar

-

Vegetation

I kvarteret finns tre öst-västliga och en nord-sydlig rygghäck. Samtliga finns i den nordligaste delen av kvarteret. De öst-västliga häckarna består, från norr till söder räknat av, en idegranshäck, 0,7 m samt två häckar av oxbär på 0,6 m. Den nord-sydliga häcken är en 0,6 m hög oxbärshäck.

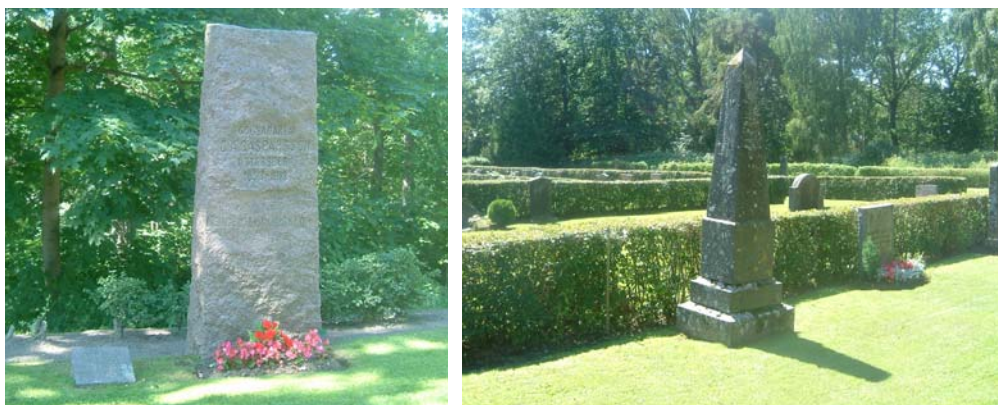
Gångsystem

Kvarteret omringas helt av en grusgång som lämnar en gravrad utanför i väster och söder. Alla gångar inne i kvarteret är borttagna.

Gravvårdstyper

Att kvarteret ursprungligen var avsett för köpegravar syns ännu i gravvårdsbeståndet. Det finns flera äldre sorters gravvårdar. Bland annat finns en obelisk, en s.k. bautasten och en kalkstensvård med ett avslaget kors. Denna vård är för övrigt den äldsta på kyrkogården, från 1896, och restes över ett tvåårigt barn med namnet Febe. Kvarteret

innehåller en del höga smala vårdar från tidigt 1900-tal, men de flesta av dem är ersatta av yngre moderna vårdar, vilket ger ett blandat intryck. En hög s.k. bautasten över godsägaren Casparsson från 1913 står mittemot kyrkans ingång, se vänstra bilden nedan.

Vård nr 126 från 1913 samt vård nr 32.

Det finns flera intressanta titlar på gravvårdarna i kvarteret exempelvis bryggeriföreståndare, skogvaktare, verkmästare, fotograf, droskägaren, godsägaren, bruksförvaltaren, kalkylator.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarter 1 är ett kvarter med höga kulturhistoriska värden. Det har fortfarande till viss del kvar sin ursprungliga karaktär av köpegravskvarter med ett fåtal mer påkostade gravvårdar kvar. Bland dem kan nämnas den höga s.k. bautasten som rests över godsägaren Casparsson. Det finns även en obelisk som är en annan mer påkostad gravvård. Den äldsta vården är från 1896 och restes till minne av ett tvåårigt barn. Det finns också flera exempel på gravvårdar med titlar. Bland annat finns det titlar som bryggeriföreståndare, skogvaktare, verkmästare, fotograf, droskägaren, godsägaren, bruksförvaltaren, kalkylator.

Vidare ligger ett stort värde i kvarterets struktur. De fyra rygghäckarna ger kvarteret en strikt karaktär. Inne i kvarteret har de tidigare grusgångarna tagits bort, men kvarteret inramas av en grusgång.

Kvarter 2/B

Kvarteret utgör den inre delen av den västra halvan av den ursprungliga kyrkogården och ligger helt och hållet inuti kvarter 1.

Allmän karaktär

Kvarteret var tidigare avsett för allmänna gravar, s.k. linjevårdar. Av dessa finns ett fåtal kvar. Idag präglas kvarteret av raka rader av gravar från de senaste årtiondena utefter rygghäckar vilket ger kvarteret en strikt karaktär.

Kvarter B.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas helt av kvarter 1.

Ingångar

-

Vegetation

Rygghäckarna ligger i nord-sydlig riktning och utgörs av tre 0,6 m höga häckar av oxbär.

Gångsystem

Alla ursprungliga grusgångar har såtts igen med gräs.

Gravvårdstyper

Nästan samtliga av gravvårdarna är från slutet av 1900-talet och början av 2000-talet. Karaktäristiskt för vårdar från den tiden är att de är låga och breda i olika typer av graniter. Titlar är ovanliga och förekommer i undantagsfall. De tre titlarna som finns är skogsförvaltare, adjunkt och f.d. sjukvårdskorpralen. Några enstaka linjevårdar finns bevarade. Systemet med linjegravar växte fram vid slutet av 1700-talet. Det innebar att begravningarna skedde på en linje varefter dödsfallen inträffade. På så vis kunde äkta makar och andra familjemedlemmar komma att begravas långt ifrån varandra. Från början innebar troligen inte systemet någon direkt "statuskillnad" men kom under 1800-talet att bli en gravform för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats. Systemet upphörde 1964 varefter flertalet gravvårdar togs bort på länets kyrkogårdar. Det är av vikt att dessa vårdar som finns kvar bevaras för att ordningen på gravläggningarna ska kunna följas och som historisk företeelse då de utgör ett inte längre aktuellt begravningsskick.

I kvarter 2 finns huvudsakligen moderna vårdar utmed raka rygghäckar. Närmast i bild nr 138. Intill denna står en linjevård på höger sida från 1923.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Detta kvarter var tidigare avsett för allmänna gravar, s.k. linjevårdar. Av dessa finns ett fåtal kvar. Idag präglas kvarteret av raka rader av gravar från de senaste årtiondena utefter rygghäckar vilket ger en strikt karaktär. Gravvårdarna är av modern sort från slutet av 1900-talet/2000-tal. Titlar är ovanliga och förekommer i undantagsfall. De tre titlarna som finns är skogsförvaltare, adjunkt och f.d. sjukvårdskorpralen. Några enstaka linjevårdar finns bevarade. Det är av vikt att dessa vårdar som finns kvar bevaras för att dels ordningen på gravläggningarna ska kunna följas och dels för att det utgör ett inte längre aktuellt begravningsskick.

Kvarter 3/C

Kvarteret utgör den yttre delen av den östra halvan av den ursprungliga kyrkogården.

Allmän karaktär

Kvarteret var tidigare avsett för köpegravar och en mindre del av de ursprungliga, mer påkostade vårdarna har bevarats. Kvarteret omsluter kvarter 4/D som ligger på den västra sidan av kvarter 3. I den norra delen finns en del gravar marmorbrukets, tegelbrukets och Kolmårdssjukhusets ledande personer.

Omgärdning

Kvarteret omges av en grusgång som lämnar en gravrad utanför i söder och öster. Öster och söder om kvarteret finns den ursprungliga kyrkogårdens omgärdning med en 1,1 m hög idegranshäck och 4 höga lönnar i öster samt en 0,8 m hög häck av oxbär i söder.

Ingångar

-

Vegetation

Längst norrut finns en öst-västlig rygghäck bestående av en 0,8 m hög idegran. I östra utkanten finns en 0,3 m hög oxbärshäck.

Kvarter 3.

Gångsystem

Kvarteret omges av en gång som är grusas på alla sidor utom i öster där den istället består av trädgårdsplattor.

Kvarter 3 med en plattgång mellan gravraderna.

Gravvårdstyper

Kvarteret är ett äldre köpegravskvarter där en mindre del av de ursprungliga, mer påkostade vårdarna bevarats. I norra delen finns en del gravar över marmorbrukets, tegelbrukets och Kolmårdssjukhusets ledande personer, vårdar med ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Intill komministern Thorens gravvård finns två minnesstenar över hans barn. Flyglöjtnanten Lars Thoren som omkom vid en flygolycka i Kalmarsund 1955 och vars kropp aldrig återfunnits, samt dottern Eva som var gift i USA och dog där 2002.

Några av de mer påkostade vårdarna är utförda i Kolmårdsmarmor, t.ex. den över marmorbrukets disponent. Bland de ovanligare gravvårdstyperna finns ett vackert kalkstenskors i sydöst och en s.k. bautasten, se fotot på nästa sida.

Det finns ett flertal intressanta titlar på gravvårdarna i kvarteret. Bland annat finns det kyrkliga titlar så som pastor, kantor och kontraktsprosten. Vidare finns det två titlar med titeln skogsvaktaren, samt häradsdomare, skräddarmästaren, kaptenen, disponent m.m.

Denna vård över häradsdomare Andersson från 1935 är ett exempel på en s.k. bautasten.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarter 3 är det andra, jämte kvarter 1, som ursprungligen var avsett för köpta gravar och därmed mer påkostade gravvårdar. Den karaktären finns ännu bevarad vilket de större, mer påkostade gravvårdarna i den norra delen tyder på. Där finns det vårdar över marmorbrukets, tegelbrukets och Kolmårdsjukhusets ledande personer. Närheten till marmorbruket visas också genom att ett par av dem är tillverkade i kolmårdsmarmor. Det finns ett flertal intressanta titlar på gravvårdarna i kvarteret. Bland annat finns det kyrkliga titlar så som pastor, kantor och kontraktsprosten. Vidare finns det två titlar med titeln skogsvaktaren, samt häradsdomare, skräddarmästaren, kaptenen, disponent m.m.

Under 1950-talet togs de låga häckar, stenramar och senare även grustäckning bort som tidigare fanns vid gravvårdarna. Det är vanligt att det förhåller sig på det sättet på länets kyrkogårdar. Där stenramar/häckomgärdningar och grus/sandtäckning finns kvar har detta ett mycket högt kulturhistoriskt värde. På den södra sidan av kyrkogården fanns enligt äldre foton en stor andel häckomgärdade gravar. Den struktur kvarteret har idag med sina rygghäckar är inte ursprunglig men har ett kulturhistoriskt värde genom att den är tidstypisk för den tid då kyrkogården förändrades.

Kvarter 4/D

Kvarteret ligger helt inne i kvarter 3 och omges av det på alla sidor utom den västra.

Allmän karaktär

Kvarteret var ursprungligen avsett för allmänna gravar och ligger inom kvarter 3. Gravarna är placerade i raka nord-sydliga linjer mellan rygghäckar. Enstaka linjevårdar från tidigt 1900-tal finns bevarade. En stor majoritet av vårdarna är små och från de senaste tre decennierna. Längst i norr finns ett rektangulärt område avsett för urngravar. Detta omges av en 0,4 m hög oxbärshäck och är centrerat kring en hög tuja.

Kvarter 4.

Omgärdning

Kvarteret omges av kvarter 3 på tre sidor och på den västra sidan gränsar kvarteret till kvarter 1.

Ingångar

-

Vegetation

I kvarteret finns tre nord-sydligt löpande 0,4 m höga häckar av oxbär.

Gångsystem

Det finns endast gångar av gräsmatta inom kvarteret.

Gravvårdstyper

Kvarteret var ursprungligen avsett för allmänna gravar och ligger inom kvarter 3. Gravarna ligger på raka nord-sydliga linjer mellan rygghäckar. Enstaka linjevårdar och vårdar från tidigt 1900-tal finns bevarade. En stor majoritet av vårdarna är små och härrör från de senaste tre decennierna. De äldsta gravarna ligger i urnkvarteret där några från sent 1940-tal förekommer. Bland titlar på gravvårdarna kan nämnas kantor, disponent, lärarinnan i Krokek, järnhandlareförsäljningschef och överstinnan.

Två exempel på gravvårdar i delen med urngravar. Till vänster en mindre häll över överläkaren vid Kolmårdssanatoriet/riksdagsmannen Paul Bergstrand, död 1952. Korset till vänster från 1982, står till minne över John Niklus, 7 år.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Detta kvarter var från början avsett att innehålla allmänna gravar, s.k. linjegravar. Efter att detta system upphörde 1964 har de flesta av dessa äldre gravvårdar tagits bort och istället ersatts av moderna vårdar. De linjevårdar som finnas kvar har ett högt kulturhistoriskt värde. Det är av vikt att dessa bevaras för att ordningen på gravläggningarna ska kunna följas. Gravarna är placerade i raka nord-sydliga linjer mellan rygghäckar. Längst i norr finns ett rektangulärt område avsett för urngravar. Bland titlar på gravvårdarna kan nämnas kantor, disponent, lärarinnan i Krokek, järnhandlareförsäljningschef och överstinnan.

Kvarter 5/E

Kvarteret utgör det nordvästra av de fyra i den nyare delen.

Allmän karaktär

Kvarteret ligger i högt uppväxt tallskog och en gles spridning av höga tallar finns kvar. Detta ger ett intryck av en skogskyrkogård. Karaktärskapande är också den svagt svängda muren och de raka öst-västliga gravraderna med rygghäckar.

Kvarter 5 med dess rygghäckar och höga furor.

Omgärdning

Kvarteret omges på alla sidor utom i väster av kyrkogårdsmuren. I väster finns en rabatt med låg, krypande tall, ned mot den breda grusvägen mellan de södra och norra grindarna.

Ingångar

Kvarteret ansluter till den norra och västra grinden.

Vegetation

Över hela kvarteret finns en gles tallvegetation. Mellan gravraderna finns öst-västligt löpande rygghäckar. Från norr till söder räknat finns sex 0,5 m höga häckar av oxbär, medan det längst i söder finns en 1,2 m hög idegranshäck.

Gångsystem

Utmed muren löper en grusgång lämnande en gravrad utanför.

Gravvårdstyper

Kvarteret innehåller huvudsakligen låga och breda vårdar från 1950- och 1960-talet. Gravvårdar från senare decennier därefter infiltrerats bland dem. Tre av vårdarna har en titel. Dessa är inspektör, civilingenjör och byggmästaren.

Exempel på två vårdar i kvarter 5. Till vänster byggmästare Anderssons familjegrav med en medaljong, samt till höger Axéns gravvård i form av en urna från 1941.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret har en karaktär av en skogskyrkogård med dess höga furor vilken är viktig att bevara. Det finns endast nyare vårdar, huvudsakligen låga och breda vårdar från 1950- och 1960-talet och framåt. Tre av vårdarna har en titel. Dessa är inspektor, civilingenjör och byggmästaren.

Kvarter 6/F

Kvarteret utgör det sydöstra av de fyra kvarteren i den nyare delen.

Allmän karaktär

Kvarteret ligger ibland höga tallar i den utvidgade delens nordöstra hörn. Gravvårdarna härrör från de senaste 50 åren.

Kvarter 6.

Omgärdning

Den norra och östra sidan omgärdas av kyrkogårdsmuren. På kvarterets västra sida ligger kvarter 5 medan kvarter 7 ligger på den södra sidan.

Ingångar

Det finns två ingångar som leder in till kvarteret och kyrkogården. Det är dels grinden på den norra sidan och dels grinden på den östra sidan. Båda dessa grindar är av likartat utseende.

Vegetation

I kvarteret finns höga tallar samt ryggäckar av idegran och oxbär.

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusgångar men det finns inga gångar inom kvarteret, endast gräsmattor.

Gravvårdstyper

Kvarteret innehåller endast moderna vårdar med likartat utseende. Det finns två vårdar som skiljer sig något. Det är dels ett s.k. keltiskt kors samt en vård i kolmårdsmarmor. Ingen av vårdarna i kvarteret har någon titel.

Vård i kolmårdsmarmor samt ett s.k. keltiskt kors från 1948.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteret är så pass ungt att det inte finns några större historiska kulturella värden. Viktig för dess karaktär är de höga furor som skapar intrycket av en skogskyrkogård. Rygghäckarna fyller en viktig funktion då de ger struktur åt gravraderna. Två av gravvårdarna har ett större kulturhistoriskt värde än de övriga. Det är dels en vård i kolmårdsmarmor, samt ett keltiskt kors från 1948.

Kvarter 7/G

Kvarteret utgör det mellersta kvarteret på den södra halvan av kyrkogården.

Allmän karaktär

Kvarteret består av sexton öst-västligt orienterade gravrader mellan åtta rygghäckar. Området är delvis klätt med höga tallar. Längst i norr intill gravkapellet finns två rader med urngravar.

Kvarter 7.

Omgärdning

Kvarteret omges helt av grusgångar.

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret har en gles vegetation av tallar. Samtliga åtta rygghäckar är av 0,6 m höga oxbärshäckar.

Gångsystem

Kvarteret omges av grusgångar.

Gravvårdstyper

Kvarteret innehåller låga, breda vårdar från sent 1970-tal och framåt. Ett järnkors och ett träkors är exempel på mer ovanliga typer av gravvårdar för kvarteret. En gravvård har titeln sjuksköterskan.

Urngravar framför gravkapellet.

Gravvård från 2002, rest till minne av ett nyförlovat par.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Det kulturhistoriska värdet för kvarteret ligger i dess struktur med rygghäckar och tallskog, vilket ger en strikt karaktär. Kvarteret innehåller låga, breda vårdar från sent 1970-tal och framåt. Exempel på mer ovanliga vårdar för detta kvarter, är ett trä och ett järnkors.

Källor

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, inventering del 1 av 3, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.
Broocman C F. Beskrifning öfver the i Östergötland..... . 1760.
Faksimilutgåva 1993.
Hansson, Hans-Erik m fl. Vård av gravstenar. Riksantikvarieämbetet. 2002.
Kulturhistorisk inventering av kyrkor och kyrkomiljöer utförd av Östergötlands länsmuseum 2003-
Kulturmiljövård 6/98. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1989.
Kyrkogårdens gröna kulturarv. Stad&Land. Movium/inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet nr 103/1992.
Ridderstad A. Östergötlands beskrivning. Andra delen. Stockholm 1918.
Tham W. Beskrifning öfver Linköpings län. Förra delen Stockholm 1854. Andra delen Stockholm 1855.
Theorell A, Wästberg P, Hammarskiöld H (foto). Minnets stigar. En resa bland svenska kyrkogårdar. 2001.
Wadsjö H (red). Kyrkogårdskonst. Stockholm 1919.
Widegren PD. Försök till en ny beskrivning över Östergötland. Första bandet 1817. Andra bandet 1828. Faksimilutgåva 1993.
Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv.
www.lantmateriet.se

EXEMPEL PÅ GRAVVÅRDAR MED KULTURHISTORISKT INTRESSE

Förklaring till exempellistan

Exempellistan är indelad i två delar. Den första delen som innehåller uppgifter om kyrkogård, kvarter, gravnummer, material, efternamn, hemvist och årtal är en identifikationsdel. Under den andra delen anges en kulturhistorisk notering med uppgift om titel, gravplats och gravvård. Dessutom noteras eventuella skador och andra anmärkningar.

Kvarter: anges endast i de fall då kyrkogården är indelad i kvarter.

Numrering: görs efter gravkartan. Ofta kan det vara svårt att exakt lokalisera gravnumret, då gravbredd kan variera och många gravnummer intill varandra saknar gravvård. I vissa fall står äldre gravvårdar utan gravnummer bland övriga gravar och då ges de t ex beteckningen "onumr. S om 042". Stenar som står undanställda och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde ges nya nummer.

Material: Här anges vårdens material. Beteckningen "granit" används utan närmare specifikation av olika typer. Stenens färg förkortas **sv** (svart), **gr** (grå), **r** (röd), **gr/r** (grå/röd) osv.

Efternamn: I allmänhet det första efternamnet som står på gravvården.

Hemvist: Det geografiska namn som står på gravvården. Det kan röra sig om bynamn, gårdsnamn eller namnet på en mindre fastighet. I undantagsfall är det namnet på en plats som inte ligger i socknen.

F:a årtal och **S:a årtal:** anger det tidigaste respektive senaste dödsåret som står på gravvården. Är det endast ett årtal angivet står det i F:a årtal.

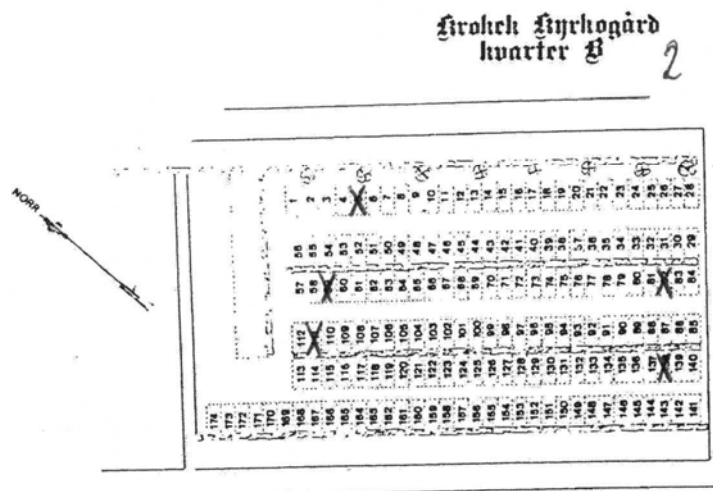
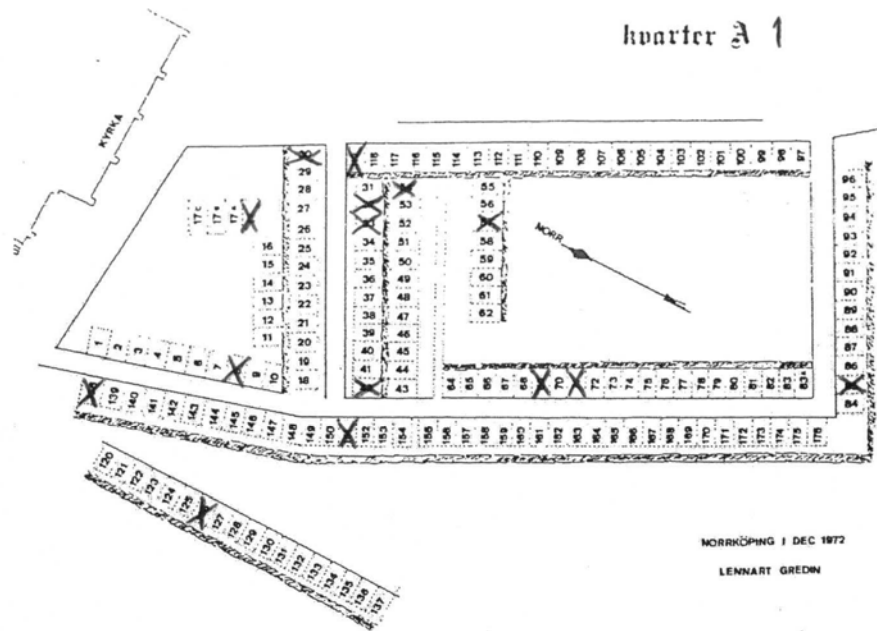
Titel: Samtliga yrkestitlar samt hemmansägare, rusthållare m.m. Dessa gravvårdar bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse oavsett vårdens ålder.

Gravplats: Gravplatsen är omramad av stenram, häck, järnstaket eller kedja. Själva gravplatsen är i allmänhet täckt med grus men i vissa fall med gräs.

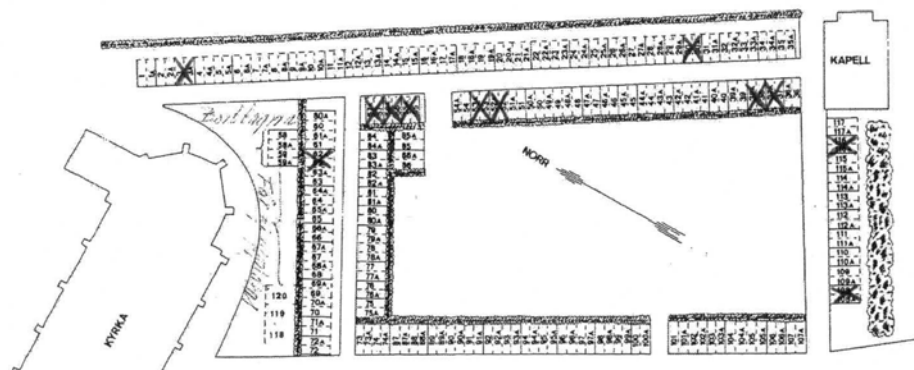
Gravvård: Speciella typer av gravvårdar som t ex gjutjärnskors, träkors, håll, sköld, ålderdomlig sten m.m.

Skada: Notering om eventuell skada, t ex rost på en gjutjärnsvård eller på ett järnstaket, sprucken kalkstensvård o dyl. Här noteras även om det är ovanligt mycket lava på framför allt kalkstensvårdarna.

Anmärkning: Här noteras om gravvården har ett lokalhistoriskt eller personhistoriskt intresse eller andra anmärkningar– L1, P1, A1 osv. Detta hänvisar till korta notiser i slutet av exempellistan.

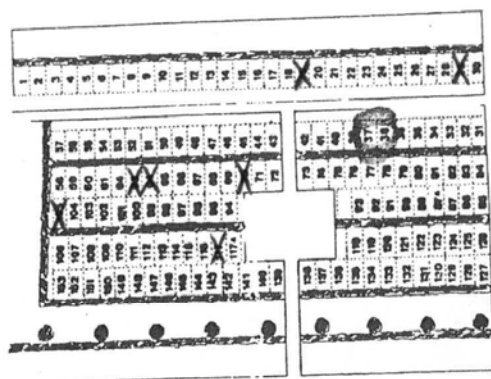
KROKEK KYRKOGRD
KVARTER C-3

Exempel på kulturhistoriskt intressanta gravvårdar i kvarter 1, 2 och 3.

Krokek kyrkogård

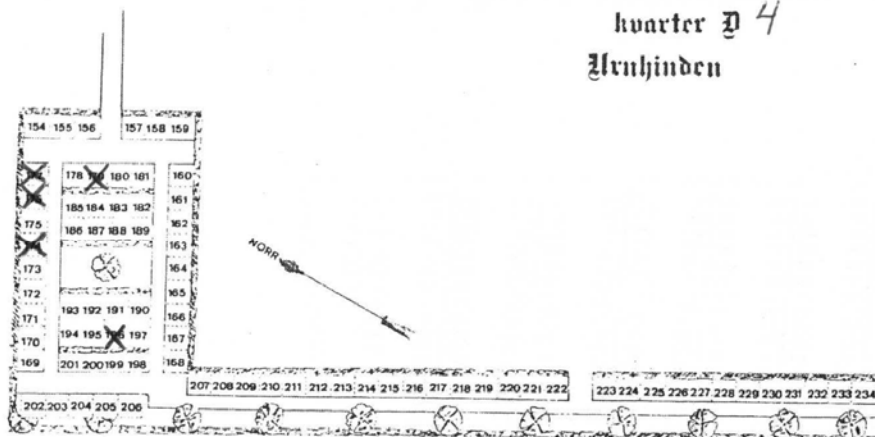
kvarter D 4

Krokek kyrkogård

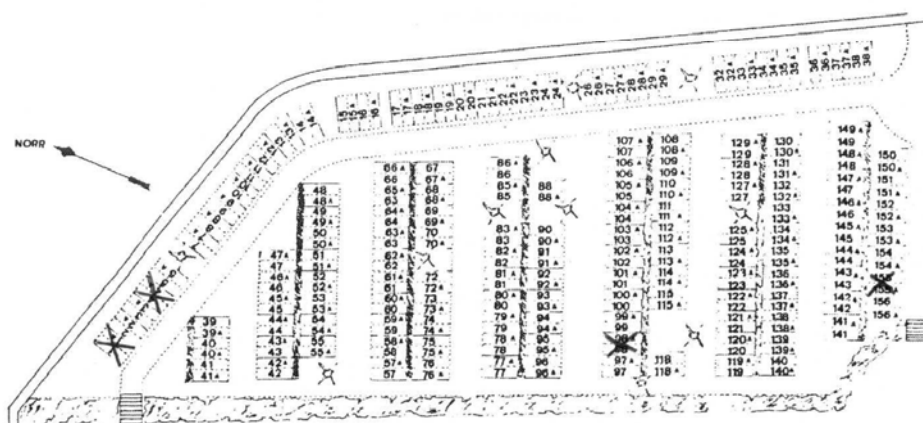
kvarter D 4

Urnhinden

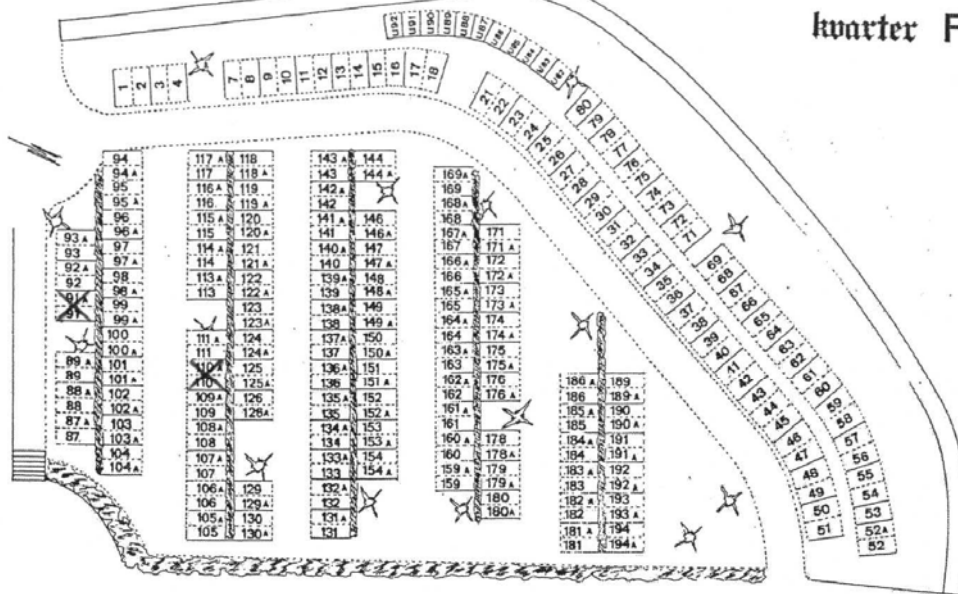
Krokek kyrkogård.

kvarter E 5

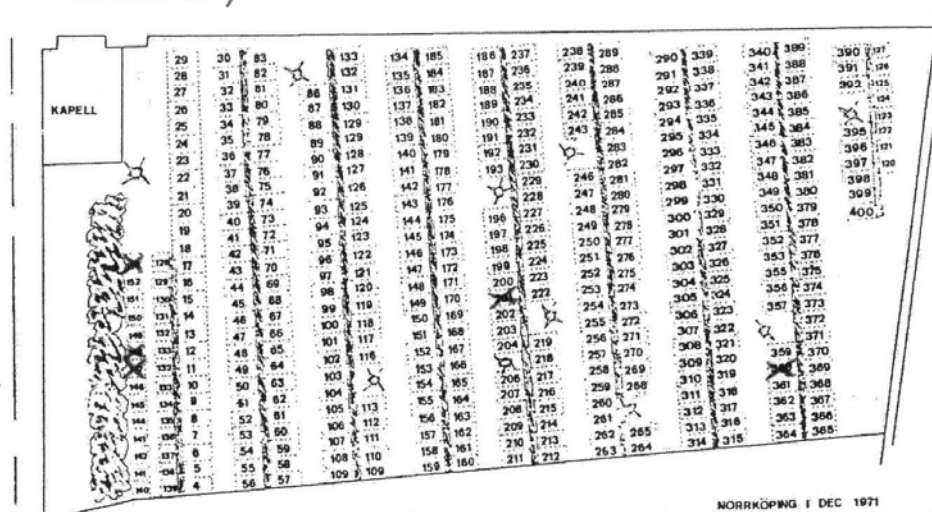

Exempel på kulturhistoriska gravvårdar i kvarter 4 och 5.

Brokek Ryrkogård
kvarter F=6

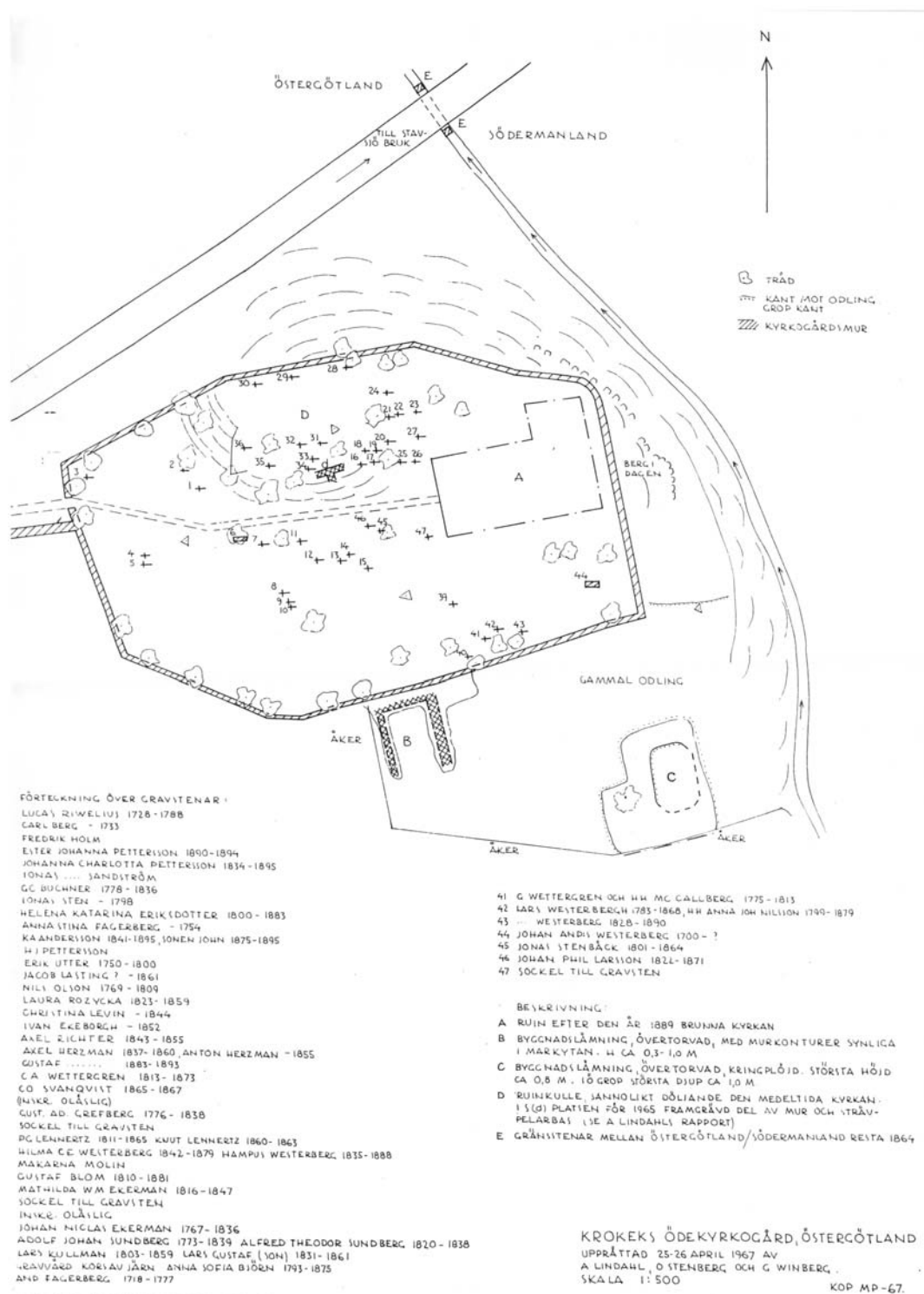

Brokek Ryrkogård
kvarter G 7

NORRKÖPING I DEC 1971

Exempel på kulturhistoriskt intressanta gravvårdar kvarter 6 och 7.

Karta över Krokeks ödekyrkogård. Listan avser de gravvårdar som finns bevarade.